

Problemi zoniranja i korištenja prostora u Nacionalnom parku Plitvička jezera

Mijić, Marija

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Forestry / Sveučilište u Zagrebu, Šumarski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:108:807368>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-26**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Forestry and Wood Technology](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

ŠUMARSKI FAKULTET

ŠUMARSKI ODSJEK

PREDIPLOMSKI STUDIJ

ŠUMARSTVO

MARIJA MIJIĆ

**PROBLEMI ZONIRANJA I NAMJENE PROSTORA U
NACIONALNOM PARKU PLITVIČKA JEZERA**

ZAVRŠNI RAD

ZAGREB, RUJAN, 2020.

PODACI O ZAVRŠNOM RADU

Zavod:	Zavod za ekologiju i uzgajanje šuma
Predmet:	Zaštita prirode i okoliša
Mentor:	izv.prof.dr.sc. Damir Barčić
Asistent-znanstveni novak:	/
Studentica:	Marija Mijić
JMBAG:	0068227151
Akad.godina:	2019./2020.
Mjesto,datum obrane:	Zagreb, 25.9.2020.
Sadržaj rada:	Slika: 7 Tablica: 2 Navoda literature: 3
Sažetak:	U zaštićenim područjima iznimno bitan dio je upravljanje zaštićenim područjem. Dugoročno planiranje osigurava smjernice razvoja i ključno je u provedbi aktivnog načina upravljanja. Pozornost je usmjerena na potrebu zoniranja i značajke pojedinih zona u razvoju, zaštiti i uređenju zaštićenog područja.

	IZJAVA O IZVORNOSTI RADA	OB ŠF 05 07
		Revizija: 1
		Datum: 25.9.2020.

„Izjavljujem da je moj *završni rad* izvorni rezultat mojega rada te da se u izradi istoga nisam *koristila* drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni“.

vlastoručni potpis

Marija Mijić

U Zagrebu, 25.9.2020.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. ZAŠTITA PRIRODNIH VRIJEDNOSTI.....	2
3. OBRAZLOŽENJE PROSTORNOG PLANA	4
4. TEMELJNA ORGANIZACIJA I RAZGRANIČENJE PROSTORA PREMA NAMJENI	6
4.1. Građevinska područja naselja	7
4.1.2. Građevinska područja zona za turističku namjenu	7
4.2. Zone rekreacijske namjene (R)	7
4.3. Groblja	8
4.4. Površine infrastrukturnih sustava	8
4.5. Šumske površine, livade i pašnjaci	8
5. RAZMJESTA FUNKCIJA OD VAŽNOSTI ZA UPRAVLJANJE PODRUČJEM	11
5.1. Građevinska područja i izgrađene strukture van granica građevinskih područja naselja od važnosti za upravljanje područjem Nacionalnog parka.....	11
5.2. Zone na Velikoj Poljani.....	12
5.3. Vila „Izvor“	13
6. MJERE KORIŠTENJA, UREĐENJA I ZAŠTITE IZGRAĐENOG I NEIZGRAĐENOG DIJELA GRAĐEVINSKOG PODRUČJA NASELJA.....	13
7. KONCEPT ZONIRANJA.....	14
7.1. Zoniranje u Nacionalnom parku Plitvička jezera i upravljanje po zonama.....	15
8. ZAŠTIĆENI POJEDINI DIJELOVI PRIRODE	21
8.1. Posebni rezervat šumske vegetacije – Čorkova uvala	21
8.2. Geomorfološki spomenik prirode - Špilja Golubnjača	22
8.3. Geomorfološki spomenik prirode - Špilja Šupljara.....	22
8.4. Geomorfološki spomenik prirode - Crna pećina (Vile jezerkinje).....	22

9. EKOLOŠKA MREŽA REPUBLIKE HRVATSKE	24
9.1. Ekološka mreža kao dio međunarodnog zakonodavnog okvira zaštite prirode	26
9.2. Natura 2000 staništa	26
10. .MJERE ZA UNAPREĐENJE I ZAŠTITU PRIRODE, KRAJOBRAZNIH VRIJEDNOSTI I OKOLIŠA , KULTURNIH DOBARA I DRUGIH VRIJEDNOSTI PODRUČJA	28
10.1. Opće mjere zaštite.....	28
10.2. Mjere zaštite prirode	28
10.3. Mjere i zaštite vodenih ekosustava.....	33
10.4. Mjere zaštite šuma	33
10.5. Mjere zaštite travnjačke vegetacije.....	34
10.6.. Mjere zaštite krajobraznih vrijednosti i kulturno povijesne baštine.....	34
11. ZAŠTITA KULTURNIH DOBARA – PRAVNI STATUS	34
11.1. Zaštita kulturnih dobara prostornim planom.....	35
11.2. Mjere zaštite krajobraznih vrijednosti prirodnih prostora.....	35
11.3. Mjere zaštite kulturnog krajobraza	36
12. MJERE ZAŠTITE SEOSKIH NASELJA.....	36
13. ZAKLJUČAK	38
14. LITERATURA.....	40

1. UVOD

Od proglašenja Plitvičkih jezera nacionalnim parkom 08.travnja 1949.godine nametnuo se problem kako kvalitetno i učinkovito upravljati zaštićenim prostorom na dobrobit šire društvene zajednice i lokalnog stanovništva.

Odmah 1950.godine osnovana je Uprava Nacionalnog parka Plitvička jezera sa sjedištem u Plitvičkom Ljeskovcu, koja određuje granicu nacionalnog parka na terenu i formiraju se službe za nesmetano funkcioniranje parka. Pokreću se sveobuhvatna istraživanja koja su publicirana 1958.godine.

Upravljanje i uređenje Nacionalnog parka rješavalo se kroz nekoliko dokumenata:

- Program generalnog urbanističkog plana, 1960.godine,
- Generalni urbanistički plan, 1971.godine,
- Prijedlog Prostornog plana, 1975.godine,
- Prostorni plan, 1986.godine.

U sklopu Projekta očuvanja krških ekoloških sustava (KEC) 2003.godine pristupilo se izradi Plana upravljanja Nacionalnog parka Plitvička jezera, a koji je dovršen u kolovozu 2007.godine.

Potrebno je naglasiti kako je Nacionalni park Plitvička jezera vrlo osebujno zaštićeno područje prema hrvatskim i međunarodnim standardima. Temeljna djelatnost Ustanove je zaštita, održavanje i promicanje Nacionalnog parka u cilju zaštite i očuvanja izvornosti prirode, osiguranje neometanog odvijanja prirodnih procesa i održivog korištenja prirodnih dobara, te nadzor provođenja uvjeta i mjera zaštite. Osim osnovne djelatnosti u Ustanovi djeluju još Podružnice hotelijerstva i ugostiteljstva, trgovine, tehnike i infrastrukture. Ustanova radi po načelima Zakona o zaštiti prirode kao javna ustanova ali financije vodi po propisima kao trgovačko društvo jer se Park samofinancira (manje od 1% prihoda dolazi iz Državnog proračuna).

Stjecajem svih tih okolnosti nacionalni park Plitvička jezera smatra se najvažnijim ekonomskim pokretačem u regiji. Ovaj Plan upravljanja uzima u obzir samo prirodne aspekte upravljanja Parkom, no uviđa važnost poslovanja koji mora biti predmetom

zasebnog poslovnog ili razvojnog plana temeljeći se na principima utvrđenim ovim Planom upravljanja. Nacionalni park Plitvička jezera 1979.godine uvršten je na UNESCO-ov Popis svjetske kulturne i prirodne baštine, što potvrđuje izuzetni međunarodni značaj ovog područja.

Slika 1 Nacionalni park Plitvička jezera

2. ZAŠTITA PRIRODNIH VRIJEDNOSTI

Prirodne vrijednosti najbolje se štite što manjim utjecajem i prisutnošću bilo kakve izgradnje i ljudskog djelovanja, osim u dijelovima gdje je takva potreba znanstveno utvrđena. Tako se ovim Planom (Prostorni plan područja posebnih obilježja, Nacionalnog parka Plitvička jezera) omogućuje da u budućnosti izgradnja prometne i tehničke infrastrukture i sustav posjećivanja u velikoj mjeri odterete sve prirodne sustave koji bi ljudskim djelovanjem mogli biti ugroženi. Unaprjeđenje svih sustava zaštite, upravljanje i briga o pojedinim specifičnim dijelovima prostora, kao i monitoring prepušteni su znanstvenicima, a svi ti prostori oslobođeni su u najvećoj mogućoj mjeri negativnih utjecaja naselja i turističkog razvoja.

Odnos prema stanovništvu i naseljima također je potpuno jasno i čvrsto postavljen. Unutar bivših, znatno užih granica Parka, prije više od 100 godina živjelo je oko 6.000 stanovnika. Danas, u 50% širim granicama, živi više od 1.400 stanovnika. Budući da je prostor Parka do vremena turističke ekspanzije bio nedvojbeno izvrsno očuvan, nepobitno zaključujemo da nekoliko tisuća stalnih stanovnika nikako nije ugrožavajući faktor za vrijednosti toga

prostora. To više što današnje mogućnosti tehničke infrastrukture omogućavaju postupnu zaštitu hidrografski osjetljivog podzemlja od otpadnih voda, a gotovo svi ostali mogući negativni utjecaji više su tehničko-vizualne naravi i lako se putem mjera provedbe ovoga Plana i reguliraju. Ipak, kako bi se trajno izbjegla i najmanja mogućnost nepovoljnog utjecaja naselja i stalnih stanovnika na prostor, postojeća naselja klasificirana su na ona koje se trebaju postupno „gasiti“ (ostat će bez stalno nastanjenog stanovništva), na ona koja mogu doživjeti tek ograničeni razvoj unutar već zauzetoga prostora i na ona koja mogu bez opasnosti nepovoljna utjecaja na prirodne vrijednosti, doživjeti izvjesnu razvojnu budućnost.

Značajno je napomenuti, da iako se Planom osigurava dovoljna površina za razvoj naselja, ukupna površina građevinskih područja smanjena je u odnosu na sada važeći plan iz 1986. godine, s tada planiranih više od 400 hektara na cca 250 hektara. Odnos prema gospodarstvu, posjetiteljskom turizmu i infrastrukturi – novi hotelski kapaciteti unutar Parka neće se graditi, a postojeći se mogu samo rekonstruirati i poboljšavati, ali ne i povećavati. Ta činjenica, uz planirane nove ulaze u Park smještene sjeverno i južno od Velike Poljane, omogućava da se najosjetljiviji dio prostora uz jezera, operativnim planom posjećivanja znatno rastereti, a dio posjetitelja i prostorno disperzira u druga vrijedna područja Parka.

Slika 2 Posjetitelji u NP Plitvička jezera

Prometni i ostali infrastrukturni sustavi zbog ovakvoga koncepta ne moraju se kvantitativno povećavati, ali će se morati tehnički unaprjeđivati. Izgradnja istočne cestovne obilaznice Parka, od Grabovca do Prijeboja, kao i režimsko ograničenje na jugozapadnoj prometnici, na relaciji Donji Babin Potok – Korenica, znatno će podići razinu zaštite cjelokupnog prostora.

Ovako jasan planerski stav prema dominantnim temama rezultirao je homogenim i jednoznačnim planerskim tretmanom ukupnog prostora Parka. Time je osigurana trajna zaštita prirodnih vrijednosti Parka, ali i omogućen normalan život za postojeće i dio eventualnih novih stanovnika, te razina posjećivanja i osiguranje gospodarskog rasta koji neće ugrožavati prirodne vrijednosti i krajobrazna obilježja zbog kojih je ovaj prostor i proglašen nacionalnim parkom u Hrvatskoj.

3. OBRAZLOŽENJE PROSTORNOG PLANA

Gledajući kroz povijest i po godinama prostorni plan se prilagođavao potrebama zaštite prostora konkretno govoreći za Nacionalni park Plitvička jezera. Tradicija i kontinuitet planiranja prostora Nacionalnog parka „Plitvička jezera“ (u daljnjem tekstu: Park), od 1960. godine (Program generalne uređajne osnove) do danas, snažno je uporište za sagledavanje stvarnoga utjecaja prostornih planova na upravljanje realnim procesima i stanjem u prostoru. Već prvi Program generalne uređajne osnove iz 1960. godine postavio je kriterije zaštite toga prostora dosta visoko, pokušavši osigurati trajnu zaštitu šireg prostora i okoliša, međutim u dva značajna elementa koji su ostali prijepornima i do danas, nije sasvim uspio: (1) u pitanju izgradnje turističko-hotelskih kapaciteta i (2) planiranju izmještanja glavne prometnice koja će tek u skoroj budućnosti, znači nakon više od 50 godina, dobiti novu zaobilaznu trasu izvan granica Parka. Generalni uređajni plan završen 1970. godine samo je potvrdio nužne mjere zaštite i postavke Programa iz 1960. godine, ali uveo i kategorizaciju prostora po razini zaštite i predložio područja proširenja.

Sljedeći prostorni plan, koji nikada nije konačno usvojen, iz 1976.-1977. godine, uveo je daljnje podjele prostora po režimima i razinama zaštite, utvrdio maksimalne teoretske posjetiteljske kapacitete na preko 2 milijuna posjetitelja, ali i predložio novo proširenje

Parka ukupno s oko 19.000 ha na oko 35.000 ha i uključuje znatnog broja novih naselja s ukupno 6.000 planiranih stanovnika.

Prostorni plan iz 1986.godine, koji je i danas na snazi, proširio je područje Parka na 30.000 ha, kompromisno prihvatio u međuvremenu nastalu izgradnju prvenstveno hotelskih i drugih smještajnih, ali i stambenih kapaciteta, te rasteretio prostor uz sama jezera od tranzitnog prometa prema Otočcu.

Strategija i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske iz 1997.i 1999.godine odredila je obvezu izrade novog prostornog plana čiji Program je započeo 2000.godine, do 2004.godine su obavljani Pripremni radovi, a 2005.godine je uz brojne tematske (separatne) studije započeta i izrada Prostornog plana područja posebnih obilježja Nacionalnog parka „Plitvička jezera“ (u daljnjem tekstu: Plan).

Svim dosadašnjim Programima, istraživanjima i Planovima vezanim za Park, zajednička je kontradikcija vezana za odnos prema hotelsko-turističkoj izgradnji, koja se kontinuirano razvijala u smjeru suprotno od svih planerskih stavova. Izgradnja i povećanje hotelskih kapaciteta neposredno uz jezera kao i odgovarajućeg prometnog sustava za opskrbu tih kapaciteta, te prilagođen sustav posjećivanja, doveli su do toga da je Park dominantno turističko središte s najbržim i direktnim pristupom prirodnim senzacijama- temeljnom jezerskom fenomenu. Zbog svih stvorenih karakteristika i već samorazumljive mogućnosti, da svaki od milijun posjetitelja mora i može doći, brzo i direktno do samih jezera, planeri uređenja prostora Parka, sučelili su se s već postojećim (nedavno stvorenim) nepovoljnim utjecajima na sami prirodni fenomen, koji su umanjili mogućnosti za pažljivu i racionalnu organizaciju i planiranje budućnosti prostora Parka. Činjenica da ogroman dio prihoda Javna ustanova Nacionalni park „Plitvička jezera“ ima od vremenski koncentriranog posjećivanja Parka, ljetne sezone, bila je otežavajuća okolnost u osmišljavanju koncepcije novoga Plana. Intencija ovoga Plana da uspostavi određene režime kontrole i zaštite širokog prostora, rezultirala je konceptualnom heterogenošću, a time i gubitkom planerske supstance koja bi prostor Parka trebala tretirati jednoznačno. Dodatna teškoća u koncipiranju ovoga Plana sadržana je u činjenici da je kroz planerske mjere povezana najviša planerska razina (svojstvena i primjerena veličini i značaju planiranog prostora) s najnižom provedbenom razinom (određivanje građevinskih područja za naselja). Ta zadaća je ipak uspješno obavljena čime je izbjegnuta vremenski i stručno upitna, odgoda provedbe zbog nužne izrade detaljnije planske dokumentacije. Takvim planerskim

pristupom omogućava se kontinuirani razvoj Parka, a izbjegnuta je i svaka mogućnost eventualne #socijalno opravdane“ bespravne izgradnje.

4. TEMELJNA ORGANIZACIJA I RAZGRANIČENJE PROSTORA PREMA NAMJENI

Prostor Parka podijeljen je prema kategorijama kako je navedeno u daljnjem tekstu i označeno na kartografskom prikazu „Pregledna karta namjene prostora kategorizacije naselja i ulaznih punktova“ u mjerilu 1:25 000 te na katastarskim podlogama u mjerilu 1:5000 :

a) Površine za razvoj i uređenje naselja:

Građevinska područja naselja (GP)

b) Površine za razvoj i uređenje izvan naselja:

Ugostiteljsko - turističke namjene (T)

Sportsko - rekreacijske namjene (R)

Groblje (G)

Ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumsko zemljište – travnjaci (PŠ)

Šumske površine (Š)

Vodene površine (V)

Sanacija postojećeg uzgajališta – ribnjaka (H), bez mogućnosti privođenja prvobitnoj namjeni

Površine infrastrukturnih sustava (IS)

• Površine predviđene za infrastrukturne koridore:

- Prometne

- Elektroenergetske

- Vodnogospodarskog sustava

• Površine predviđene za infrastrukturne građevine

Izvan građevinskih područja određenih ovim Planom dozvoljava se izgradnja infrastrukturnih građevina i građevina u funkciji Parka (info-punktovi, nadzorne postaje i sl.) te objekata od građevina za obranu i zaštitu od elementarnih nepogoda, uz suglasnosti i prema posebnim uvjetima Uprave za zaštitu prirode i nadležnog Konzervatorskog odjela.

4.1. Građevinska područja naselja

Građevinska područja naselja čine prostor unutar kojih se dozvoljavaju radnje u skladu s odredbama ovog Plana. Naselja unutar granica Parka su podijeljena u tri kategorije kao što je opisano u konceptu građevinskih područja naselja. U ovisnosti o kategoriji dozvoljene su različite intervencije u prostoru. Prvenstveno je smanjena mogućnost ljudskog djelovanja u zoni fenomena stvaranja sedre i sedrenih barijera na slapištima i na najugroženijim dijelovima slivnog područja. Unutar samog naselja građevinska područja svode se na već izgrađene parcele i popunjavanje prostora u rjeđe izgrađenim naseljima radi racionalnog korištenja prostora i infrastrukture. Sve postojeće i planirane zone unutar kojih je moguća gradnja nalaze se unutar granice zone naselja u skladu sa zonacijom Stručne podloge zaštite prirode za Prostorni plan područja posebnih obilježja – Nacionalni park Plitvička jezera, izrađene od strane Državnog zavoda za zaštitu prirode. Plan je zbog kompleksnosti i važnosti prostora detaljno razradio pravila za građevinska područja unutar svakog naselja koja su dana u Odredbama za provođenje ovog Plana.

4.1.2. Građevinska područja zona za turističku namjenu

Kao zone turističke namjene definirane su lokacije hotela na Velikoj Poljani i današnjeg ulaznog punkta Rastovača. Unutar ovako definiranog područja dozvoljavaju se radnje isključivo u nadležnosti Javne ustanove.

4.2. Zone rekreacijske namjene (R)

Zone rekreacijske namjene prvenstveno sadrže posjetiteljsko-turističku infrastrukturu. To su; zona posjećivanja i rekreacije uz jezera i skijalište Mukinje. Unutar zone skijališta Mukinje predviđaju se isključivo radovi održavanja/rekonstrukcije postojećih zgrada i infrastrukture bez mogućnosti gradnje novih. Održavanje postojeće / planirane skijaške staze potrebno je provoditi na način da se sačuvaju rubovi šuma te da se ne ugroze staništa biljnih i životinjskih vrsta. Zabranjeno je umjetno zasnježivanje i korištenje kemijskih sredstava za održavanje snijega. Zona rekreacije i posjećivanja uz jezera nalazi se na

osjetljivom području te se stoga unutar ove zone dozvoljavaju isključivo intervencije u funkciji posjetiteljskog turizma u skladu sa smjernicama Plana upravljanja. Unutar zone rekreacije su organizirane i posjetiteljske ture (pješačke, biciklističke, trase vlakića) koje se u organizaciji i pod nadzorom Javne ustanove šire i van zone rekreacijske namjene u druge dijelove Parka, osim u zonu 1a- zona najstrože zaštite.

4.3. Groblja

Unutar granica Parka nalaze se groblja koja se ovim planom zadržavaju. Ne predviđa se otvaranje novih groblja, a širenja postojećih omogućavaju se sukladno potrebama. Potrebe za proširenjem potrebno je definirati kroz prostorne planove općina. Na površinama groblja mogu se uređivati i graditi prostori za uklapanje mrtvih te građevine koje služe osnovnoj funkciji groblja kao što su kapele i mrtvačnice, te pristupne prometne površine, parkirališta i ograde. Postojeće zelenilo treba sačuvati, a uređenje prilagoditi lokalnoj tradiciji. Planom se predviđa održavanje i svih zapuštenih povijesnih groblja i Spomen memorijalnih zgrada na području Parka, kao i pristupnih putova te neposredne okolice tih zgrada (zelenilo i sl.)

4.4. Površine infrastrukturnih sustava

Izvan građevinskih područja naselja određenih ovim Planom dozvoljava se izgradnja infrastrukturnih građevina i građevina u funkciji nacionalnog parka te građevina od interesa za obranu i zaštitu od elementarnih nepogoda.

4.5. Šumske površine, livade i pašnjaci

Šume, livade i pašnjaci čine najveći dio obuhvata Plana, 97% ukupne površine Parka. Određene su zaštitne šume (Š2) i šume posebne namjene (Š3), sukladno važećem Zakonu o šumama te tipovi staništa na kartografskom prikazu za korištenje i namjenu prostora sa kategorizacijom naselja i ulaznim putovima.

Tablica 1 Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina

Red. br.	NACIONALNI PARK PLITVIČKA JEZERA	Oznaka	Ukupno ha	% od pov. NP	Stan./ha(ha/ stan*)
1.0.	ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA				
1.1.	Građevinska područja-ukupno	GP	244,43	0,82%	5,67
	Izgrađeni dio GP-ukupno		194,12	0,65%	7,16
	Obalno		-	-	
	Otočno		-	-	
	Kontinentalno-granično		-	-	
	ostalo		-	-	
1.2.	Izgrađene strukture van GP-ukupno		176,90	0,60%	7,77
		I	-	-	
		E	-	-	
		H	-	-	
		K	-	-	
		T	31,09	0,10%	
		R	145,81	0,50%	9,42
1.3.	Poljoprivredne površine- ukupno ⁺⁺⁺⁺ obradive	P	-	-	*
		P1	-	-	
		P2	-	-	
		P3	-	-	
1.4.	Šumske površine – ukupno	Š	24821,11	83,62%	0,06
	Gospodarske	Š1	-		
	Zaštitne	Š2	22,60	0,08%	60,80
	Posebne namjene	Š3	24.798,51	83,54%	0,06

1.5.	Ostale poljoprivredne i šumske površine -ukupno	PŠ	4.209,96	14,18%	3,54*
1.6.	Vodene površine-ukupno	V	232,75	0,78%	0,17
	Vodotoci		16,13	0,05%	0,117
	Jezera		208,44	0,70%	0,151
	Akumulacije		-	-	
	Retencije		-	-	
	Ribnjaci		8,18	0,03%	0,0059
1.7.	Ostale površine-ukupno	N	-	-	*
		IS	-	-	
		G	-	-	
	NP Plitvička jezera-ukupno		29.685,15**	100,00%***	21.55
2.0.	ZAŠTIĆENE CJELINE				
2.1.	Zaštićena prirodna baština-ukupno		29.685,15	100,00%	21.55
	Nacionalni park	NP	29.685,15	100,00%	21.55
	Park prirode	PP			
	Ostali zaštićeni dijelovi prirode		-	-	
			-	-	
2.2.	Zaštićena graditeljska baština		-	-	*
	Arheološka područja		-	-	
	Povijesne gradske cjeline		-	-	
	NP Plitvička jezera – ukupno		29.685,15**		*

** Površina Nacionalnog parka „Plitvička jezera“ prema Zakonu o izmjenama Zakona o proglašenju Plitvičkih jezera nacionalnim parkom ("Narodne novine", br. 13/97.)

iznosi 26.600,00 ha. Stvarnim premjerom dobivena je površina od 29.685,15 ha

*** Postotak je izračunat u odnosu na površinu od 29.685,15 ha.

**** Poljoprivredne površine su objedinjene pod rednim brojem 1.5. ove tablice radi nedostatnih podataka od strane nadležnog resora

5. RAZMJESTAJ FUNKCIJA OD VAŽNOSTI ZA UPRAVLJANJE PODRUČJEM

5.1. Građevinska područja i izgrađene strukture van granica građevinskih područja naselja od važnosti za upravljanje područjem Nacionalnog parka

Planom se zadržavaju postojeće legalno izgrađene stambene i pomoćne zgrade koje se nalaze izvan građevinskih područja naselja. Te zgrade se mogu održavati i rekonstruirati na nužne potrebe poboljšanja života ili prenamijeniti u funkciji posjećivanja te druge funkcije upravljanja Parkom, uz obvezno zbrinjavanje otpadnih voda pomoću odgovarajućeg uređaja za pročišćivanje sanitarnih voda. Pri rekonstrukciji zgrada može se nadograditi najviše 10m² radi uređenja sanitarnog čvora. Visina zgrada ne smije se povećavati. Stambene zgrade koje se nalaze izvan građevinskih područja naselja u područjima uz jezera i dijelove stroge zaštite prirode ne mogu se rekonstruirati. Do zgrada koje se nalaze izvan građevinskih područja naselja i zona izdvojene namjene ne planira se izgradnja infrastrukturne mreže. Izvan građevinskog područja naselja iznimno se dopušta izgradnja, rekonstrukcija i uređenje površina i zgrada u funkciji upravljanja Parkom i za potrebe posjetiteljske infrastrukture, uz suglasnost i prema posebnim uvjetima Uprave za zaštitu prirode i nadležnog Konzervatorskog odjela. T su građevine komunalne i turističke infrastrukture, pješačke staze i odmorišta, ceste, parkirališta, mostovi, sanitarni čvorovi, manje uslužne građevine u zonama intenzivnog posjećivanja, nadstrešnice za sklanjanje ljudi i opreme, vidikovci i urbana oprema (edukativni panoi i putokazi, koševi za smeće, klupe i sl.). Sve pješačke staze na cijelom području Parka u dijelovima gdje je denivelacija u odnosu na okolni teren veća od 1m kao i pješačke staze koje prelaze preko jezera moraju biti osigurane zaštitnom ogradom koja je oblikom i materijalom usklađena s načinom građenja na području Parka. Unutar zone Parka nalaze se dvije značajnije zgrade izvan građevinskih područja naselja; Lugarska kuća u Ćorkovoj uvali i vila Izvor iznad izvora rijeke Plitvice, koja se mogu održavati i rekonstruirati isključivo u funkciji posjećivanja i upravljanja Parkom (edukacijskih, istraživačkih, prezentacijskih u sličnih sadržaja), bez mogućnosti uređenja smještajnih kapaciteta u turističke svrhe uz poštivanje svih kriterija zaštite prirode. Sanacija i rekonstrukcija zgrada moraju biti provedene po smjernicama i stalnim nadzorom nadležnog konzervatorskog odjela. Posjeta i pristup ovim zgradama, zbog njihovog smještaja u najvrjednijim dijelovima Parka mora biti kontroliran od strane

Javne ustanove, a u skladu sa smjernicama i zoniranjem stručne podloge zaštite prirode. Izvan granica građevinskih područja naselja mogu se održavati, rekonstruirati prometnice, te rekonstruirati i graditi građevine opće infrastrukture u skladu s odredbama ovog Plana. Građevine koje su u skladu s važećom zakonskom regulativom grade izvan građevinskih područja naselja, moraju se projektirati, graditi i koristiti na način da ne narušavaju temeljna polazišta o zaštiti prirode i kulturne baštine kako bi se isključio štetan utjecaj na okoliš. Izvan građevinskih područja naselja nove građevinske čestice mogu se formirati samo u funkciji Parka (za potrebe nadzornih postaja i info-punktova) dok se ostale postojeće parcele i posjedi ne mogu povećavati, usitnjavati niti parcelirati u svrhu formiranja građevinskih parcela za gradnju novih zgrada ili rekonstrukciju postojećih.

5.2. Zone na Velikoj Poljani

Zona Velika Poljana(T1), u kojoj se nalaze postojeći hoteli s pratećim sadržajima, prikazani su kartografskim prikazom „Korištenje i namjena prostora“ u mjerilu 1:20000 i na kartografskom prikazu „Građevinsko područje naselja Plitvička jezera-Velika Poljana“ u mjerilu 1:5000. Planom se ne dozvoljava povećanje postojećih smještajnih kapaciteta u ovim zgradama, niti izgradnja novih ili zamjenskih zgrada. Radi podizanja standarda i nivoa usluga dozvoljava se rekonstrukcija postojećih zgrada. Kod uređenja okoliša hotela potrebno je zadržati prirodnu konfiguraciju terena, te kao sadni materijal koristiti isključivo autohtone vrste/sorte. Materijali koji se koriste moraju biti u skladu sa lokalnom tradicijom. Unutar zone se dozvoljava uređenje pješačkih staza, postavljanje klupa, koševa za smeće, edukativnih panoa, putokaza i druge urbane opreme koja mora biti izvedena u skladu s jedinstvenim konceptom urbane opreme za cijelo područje Parka. Planom se određuje korištenje održivih ekoloških materijala i energenata te je za lokaciju potrebno raspisati urbanističko-arhitektonski natječaj. Lokacija treba zadovoljavati uvjete zaštite prirode i nadležnog konzervatorskog odjela.

Turistički punktovi Rastovača i Kozjačka draga

Ovim Planom izmješta se ulaz iz ove zone na prostor uz autokam Grabovac. Unutar zone planira se zadržavanje postojećih zgrada bez mogućnosti nove gradnje. Oni se mogu održavati ili rekonstruirati u postojećim gabaritima, te se mogu prenamijeniti u sadržaje

posjetiteljske i edukacijske namjene, bez mogućnosti uređenja smještajnih kapaciteta. Postojeća zgrada restorana Medveđak ovim planom se predviđa za rekonstrukciju i prenamjenu u Prezentacijski centar Parka. Pitanje postojećih parkirališta riješit će se Prometnom studijom i Urbanističkim planom uređenja. Za navedene sadržaje potrebno je izraditi stručnu podlogu temeljem prostorno-programskog rješenja. Na području Kozjačke Drage zadržava se postojeća izgradnja koju je moguće rekonstruirati, uz obveznu izgradnju uređaja za pročišćavanje otpadnih voda. Dozvoljava se rekonstrukcija/uređenje pristana i pristupnog puta. Iznimno je za potrebe usluge posjetitelja moguće na mjestu/mjestima postojećih zgrada planirati i zamjenske uz obvezu očuvanja središnjeg otvorenog prirodnog prostora za posjetitelje. Omogućava se rekonstrukcija/dogradnja pristana u skladu s uvjetima zaštite prirode i vodnog gospodarstva prema grafičkom prikazu za građevinska područja naselja-naselje Plitvica Selo.

5.3. Vila „Izvor“

Do privođenja konačnoj namjeni određuje se obaveza uređenja vanjskog prostora Vile Izvor, uključivo pomoćne zgrade. Dozvoljava se kontrolirani pristup širem prostoru vile u turističke svrhe. Određuje se obaveza konzervacije zgrade za što će posebne uvjete izdati nadležni Konzervatorski odjel. Nakon toga Vile je potrebno uključiti u sustav posjećivanja. Moguća namjena Vile izvor je međunarodno ekološko-znanstveno-edukacijski centar s istraživačkim, ugostiteljsko-turističkim namjenama s pratećim sadržajem i smještajem, uz održavanje stručno-znanstvenih i drugih skupova. Na lokaciji Vile Izvor osigurat će se odgovarajući broj parkirnih mjesta prema projektnom rješenju. Sanirati će se vodoopskrba i odvodnja u skladu s revidiranim rješenjem.

6. MJERE KORIŠTENJA, UREĐENJA I ZAŠTITE IZGRAĐENOG I NEIZGRAĐENOG DIJELA GRAĐEVINSKOG PODRUČJA NASELJA

Građevinska područja naselja namijenjena su gradnji stambenih građevina, građevina mješovite namjene, poslovnih, javnih i društvenih građevina te građevina pratećih djelatnosti kompatibilnih stanovanju. Projekcije kretanja broja stanovnika ukazuju na

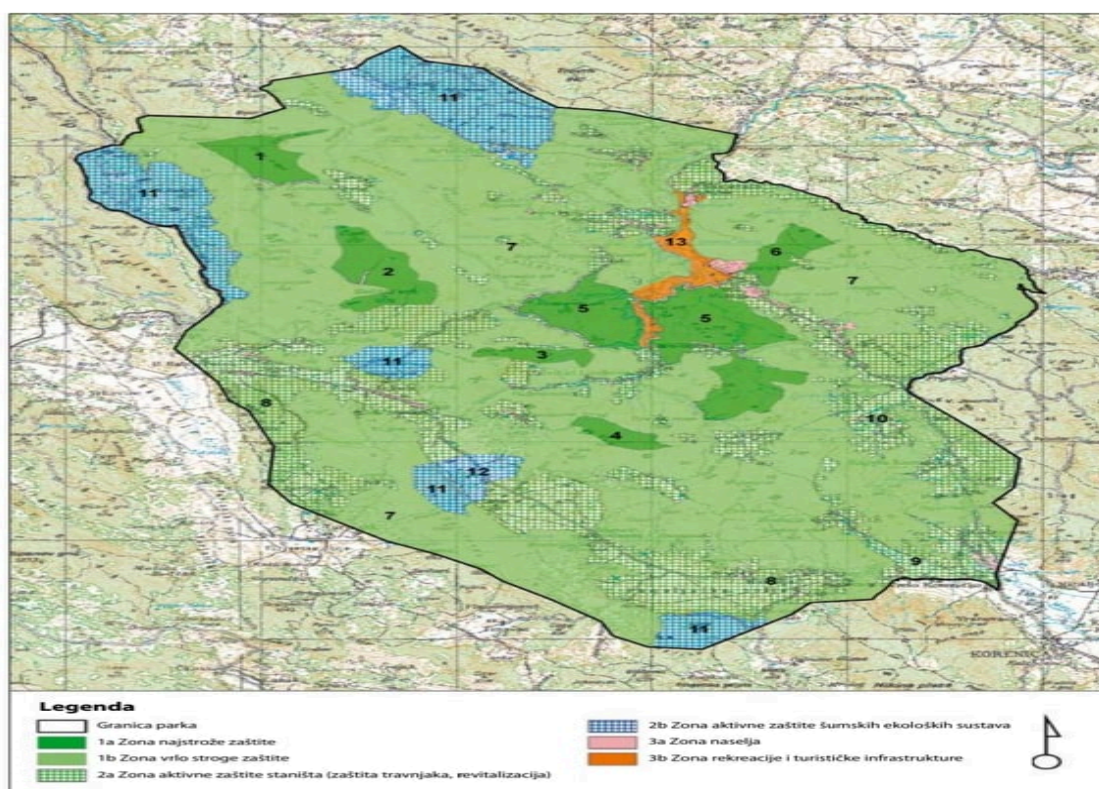
relativno malu potrebu za novim građevinskim područjima naselja, a izgradnja se prvenstveno usmjerava na morfološko i strukturno zaokruživanje postojećih urbanih i ruralnih cjelina. Iz građevinskih područja naselja izuzimaju se površine nepogodne za izgradnju kao što su klizališta, vrtače poplavne površine, vrlo strmi tereni kao i površine koje su ovim Planom određene za drugu namjenu (koridori državnih cesta i sl.). U naseljima se mogu odvijati različite gospodarske, proizvodno-zanatske, trgovačke, turističko-ugostiteljske, servisne, uslužne i druge djelatnosti u kojima se pri redovitoj upotrebi odvijaju aktivnosti koje ne narušavaju standard stanovanja i kvalitetu života stanovništva, te ne zagađuju okoliš i prirodu. Površine naselja također uključuju sve površine namijenjene razvoju prometne i komunalne infrastrukturne mreže u naselju, uređenju trgova, parkova, dječjih igrališta i javnih zelenih površina. Građevine javnih i društvenih sadržaja danas su prvenstveno smješteni u Mukinjama te se ovim Planom zadržavaju. Planom se predviđa i nova zona javnih i društvenih sadržaja u naselju Jezerce. U ostalim naseljima ne formiraju se izdvojene zone za ovakve sadržaje, ali se smještaj istih omogućava unutar zona za razvoj naselja prema uvjetima za izgradnju istih.

7. KONCEPT ZONIRANJA

Nacionalni park Plitvička jezera podijeljen je u nekoliko različitih zona, utvrđenih prema prirodnim vrijednostima i potrebama upravljanja. Zoniranje parka temelji se na principima zaštite i očuvanja prirodnih i kulturnih vrijednosti, na uvažavanju problema i prijedloga ustanovljenih kroz proces javnog sudjelovanja lokalne zajednice, Prostornom planu, na planovima za turistički razvoj prostora i IUCN-klasifikaciji zaštićenih područja. Prostori visoke prirodne vrijednosti i malih potreba za upravljanjem proglašeni su zonom stroge zaštite. Zoniranje za potrebe Plana izrađeno je u suradnji s Javnom ustanovom i Ministarstvom kulture te je usklađeno sa zoniranjem za potrebe plana upravljanja, izrađenim u okviru projekta KEC. Zone aktivne zaštite su prostori koji zahtijevaju poseban tip upravljanja kako bi očuvale svoje vrijednosti. Prostori niske prirodne vrijednosti i velikih potreba za upravljanjem proglašeni su zonom korištenja.

7.1. Zoniranje u Nacionalnom parku Plitvička jezera i upravljanje po zonama

Zoniranje Nacionalnog parka Plitvička jezera temelji se na principima zaštite i očuvanja prirodnih i kulturnih vrijednosti, na uvažavanju problema i prijedloga ustanovljenih kroz proces javnog sudjelovanja lokalne zajednice, Prostornom planu te na planovima za turistički razvoj prostora.

Slika 3 Zoniranje Nacionalnog parka Plitvička jezera

Mjere zaštite prirodnih vrijednosti prema zonama zaštite za područje Nacionalnog parka Plitvička jezera utvrđene su slijedeće zone:

Zona stroge zaštite (Zona 1)

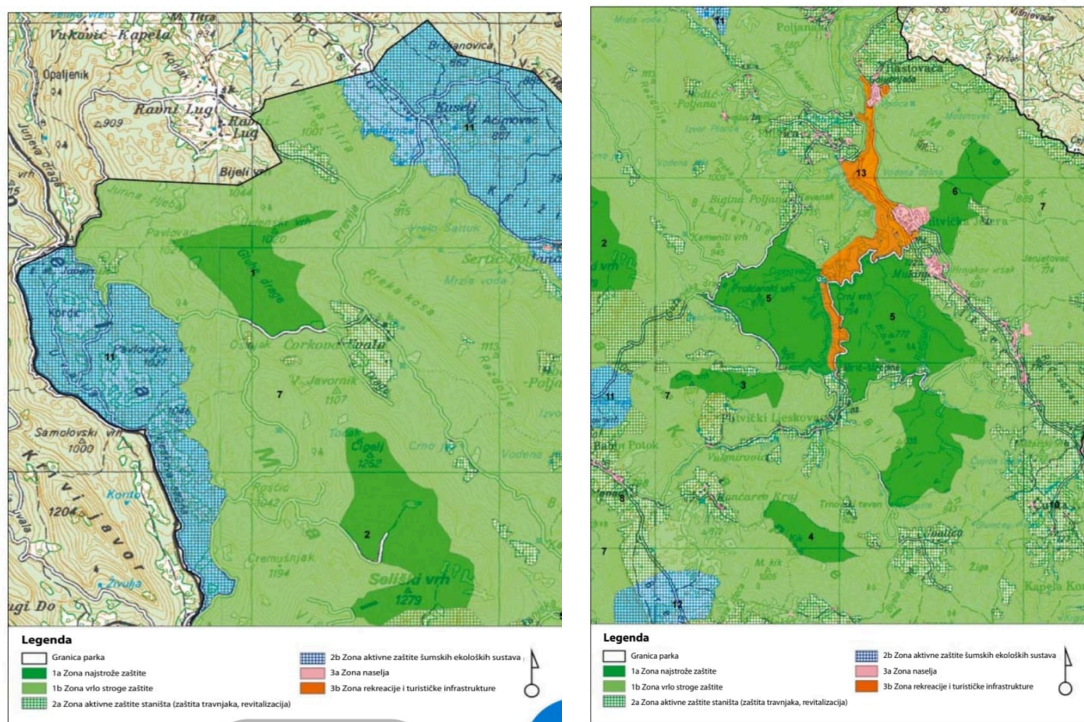
Cilj upravljanja područjem ove zone jest očuvanje prirodnih procesa i staništa te njihovih sastavnica. U ovoj zoni nisu dopuštene intervencije u prostoru (osim u iznimnim okolnostima) niti bilo kakva izgradnja. Dopuštena su znanstvena istraživanja,

inventarizacija i monitoring biološke raznolikosti. Iznimno dopuštene intervencije u prostoru uključuju lokaliziranje požara, uklanjanje invazivnih alohtonih vrsta ili slične aktivnosti vezane uz očuvanje osnovnih prirodnih značajki prostora, a u skladu s odredbama važećeg Zakona o zaštiti prirode.

Tip zone 1a) – Zona najstrože zaštite – Područja od osobitog značaja s neizmijenjenom sveukupnom prirodom, visoke biološke raznolikosti i velike važnosti očuvanja. U ovu zonu ulaze postojeći i prošireni šumski rezervati u Ćorkovoj uvali, Seliški vrh, Crni vrh, Kik, Rječica-Proščanski vrh i Medveđak. Jedna od posebnosti je da je zona stroge zaštite ispod Proščanskog vrha proširena na lijevu obalu Proščanskog jezera od utoka Sušanjskog potoka, do sredine jezera te na cijelo područje oko Ciginovca. U tu zonu ulazi cijeli sliv Rječice do ušća u jezero Kozjak. Područje je namijenjeno isključivo očuvanju izvorne prirode i prirodnih procesa, znanstvenom istraživanju i/ili praćenju stanja (monitoringu) koje ne ugrožava slobodno odvijanje prirodnih procesa. Dopusšteno je provoditi znanstvena istraživanja uz suglasnost nadležnih institucija, provoditi aktivnosti vezane uz praćenje stanja (monitoring), intervencije u izvanrednim okolnostima i nadzor. Pristup posjetiteljima nije dozvoljen.

Tip zone 1b) – Zona vrlo stroge zaštite – Područje s neizmijenjenom i/ili neznatno izmijenjenom sveukupnom prirodom u kojem se provode minimalne upravljačke aktivnosti u svrhu zaštite i očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti. U ovu zonu ulazi većina šumskih prostora unutar Parka. Prostor je ispresijecan šumskim prometnicama koje se mogu staviti u ograničenu funkciju posjećivanja područja. Dopusšteno je provođenje minimalnih aktivnosti u svrhu očuvanja i zaštite, praćenja stanja (monitoring) biološke i krajobrazne raznolikosti te nežive prirode, nadzora te održavanja i unaprjeđenja minimalne posjetiteljske infrastrukture. Dopusšteno je provođenje minimalnih aktivnosti u svrhu očuvanja i zaštite, praćenja stanja (monitoring) biološke i krajobrazne raznolikosti te nežive prirode, nadzora te održavanja i unaprjeđenja minimalne posjetiteljske infrastrukture. Dopusšteno je provoditi znanstvena istraživanja, vršiti aktivnosti vezane uz praćenje stanja (monitoring), nadzor područja, dopušten ograničen pristup posjetitelja uz obavezno zadržavanje na stazama koje su označene i namijenjene razgledavanju i posjećivanju, dopušten razvoj minimalne posjetiteljske infrastrukture (edukacija i interpretacija) i dopuštene intervencije u izvanrednim okolnostima. U podzoni 1b dopušteno je, ograničeno i kontrolirano posjećivanje, pod nadzorom Javne ustanove, te uz zadovoljavanje drugih odredbi važećeg Zakona o zaštiti prirode. Mogućnost posjećivanja

područja samo u zoni obilježenih staza i putova uz vođenje isključivo stručnog vodiča Parka, ograničeno brojem osoba i vremenom boravka. Minimalni sadržaji (infrastruktura) za posjetitelje i bez pristupa domaćih životinja. Posjetitelji se moraju strogo pridržavati pravila ponašanja u nacionalnom parku propisanih Pravilnikom o unutarnjem redu.

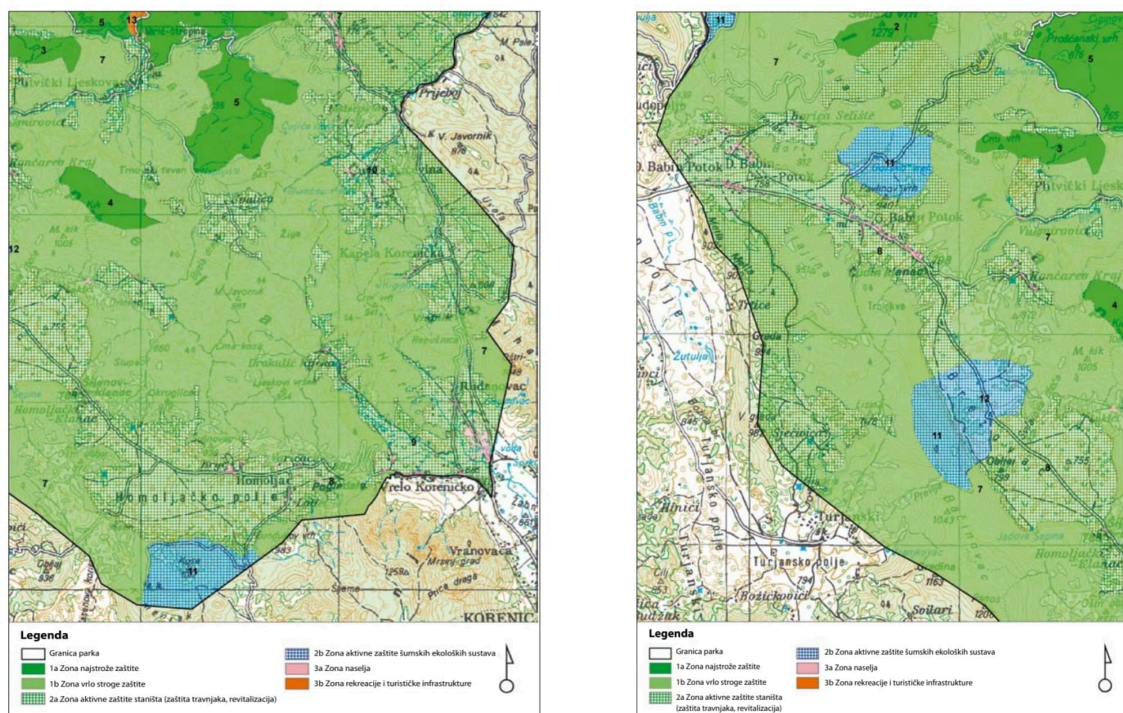
Slika 4 Zona 1 - Zona stroge zaštite, tip zone 1a i 1b

Zona aktivne zaštite (Zona 2)

Cilj upravljanja područjem ove zone jest očuvanje krajobraza tj. antropogeno uvjetovanih ekosustava i njihove biološke raznolikosti te kulturne baštine područja. Zbog antropogenih uvjeta nastanka većine ovom zonom obuhvaćenih ekosustava, u ovoj zoni potrebno je provoditi aktivne mjere očuvanja i/ili revitalizacije staništa. Te mjere na području Parka uključuju aktivno održavanje travnjaka ispašom ili košnjom, uklanjanje stabala koja zarastaju travnjake te održavanje lokvi. Kao jedan od načina očuvanja ovih vrijednosti potrebno je poticati ekstenzivno sezonsko (tradicionalno) stočarstvo. U ovoj zoni dopušteno je posjećivanje, uz poštivanje odredbi važećeg Zakona o zaštiti prirode i Pravilnika o unutarnjem redu Javne ustanove.

Tip zone 2a) – Zona aktivne zaštite – travnjaci – područje koje je podvrgnuto aktivnoj intervenciji kao načinu upravljanja kojim se osigurava zaštita, očuvanje i održavanje povoljnog stanja stanišnih tipova/ekoloških sustava/vrsta u svrhu očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti i ostalih prirodnih vrijednosti. Dopusšteno je provoditi znanstvena istraživanja i/ili praćenje stanja (monitoring) uz suglasnost nadležnih institucija, provođenje mjera i aktivnosti u svrhu očuvanja i zaštite vrsta, -provođenje programa revitalizacije stanišnih tipova u suradnji s lokalnom zajednicom (košnja, ispaša i sl.), dopušten je ograničeni pristup posjetitelja uz obvezu zadržavanja na stazama koje su označene i namijenjene razgledavanju i posjećivanju, dopušten je razvoj minimalne posjetiteljske infrastrukture (edukacija i interpretacija), dopušteno je organizirano i individualno posjećivanje i rekreacija u granicama određenim kapacitetom nosivosti i nadzor područja. Mogućnost posjećivanja i kretanja posjetitelja po stazama, uz korištenje vodiča. Pse se mora voditi na uzici, te se treba strogo pridržavati pravila ponašanja u nacionalnom parku propisanih Pravilnikom o unutarnjem redu.

Tip zone 2b) – Zona aktivne zaštite – šume. Cilj upravljanja područjem je očuvanje i unapređenje prirodnih karakteristika i raznolikosti staništa sa svim biljnim vrstama i skupinama životinja. Aktivnosti dopuštene na području ove zone su nadzor područja, znanstvena istraživanja, praćenje stanja (monitoring) vode, flore i faune u ovoj zoni s naglaskom na bioindikatore staništa. Prema potrebi i prema programu za zaštitu šumskih ekosustava mogući su šumarski zahvati u degradiranim sastojinama. Posjećivanje i kretanje posjetitelja po stazama je moguće uz korištenje vodiča. Pse se mora voditi na uzici, te se treba strogo pridržavati pravila ponašanja u nacionalnom parku propisanih Pravilnikom o unutarnjem redu. Cilj upravljanja područjem ove zone jest održivo i kontrolirano posjećivanje, rekreacija i edukacija posjetitelja, u skladu sa ciljevima očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti područja.

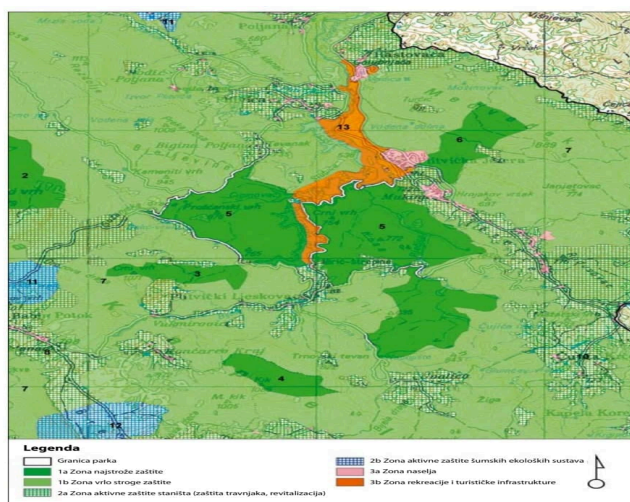
Slika 5 Zona 2 - Zona aktivne zaštite, tip 2a i 2b

Tip zone 3a) – Zona korištenja – zona naselja. U području namijenjenom razvoju ekološke i tradicionalne poljoprivredne proizvodnje, ekoturizma, agroturizma te ruralnog turizma, u svrhu ispunjavanja potreba lokalne zajednice i razvoja zaštićenog područja, koje se temelji na očuvanju prirodnih vrijednosti i kulturne baštine te održivom razvoju, dopuštena su znanstvena istraživanja, praćenje stanja (monitoring), nadzor, dopušteno organizirano i individualno posjećivanje i rekreacija u granicama sa određenih kapacitet, nosivosti (edukacija i interpretacija), korištenje prirodnih dobara u skladu s održivim razvojem te očuvanje biološke i krajobrazne raznolikosti te ostalih prirodnih vrijednosti /npr.nežive prirode), razvoj održivog ekološkog turizma, ekološka poljoprivredna proizvodnja, zaštita i očuvanje prirodnih i kulturnih vrijednosti područja, razvoj posjetiteljske infrastrukture u skladu s ekološkim standardima (edukacija i interpretacija), zaštita i očuvanje kulturne baštine. Mogućnost posjećivanja i kretanja posjetitelja po označenim stazama uz strogo pridržavanje pravila ponašanja u nacionalnom parku propisanih Pravilnikom o unutarnjem redu. Psi moraju biti na uzici.

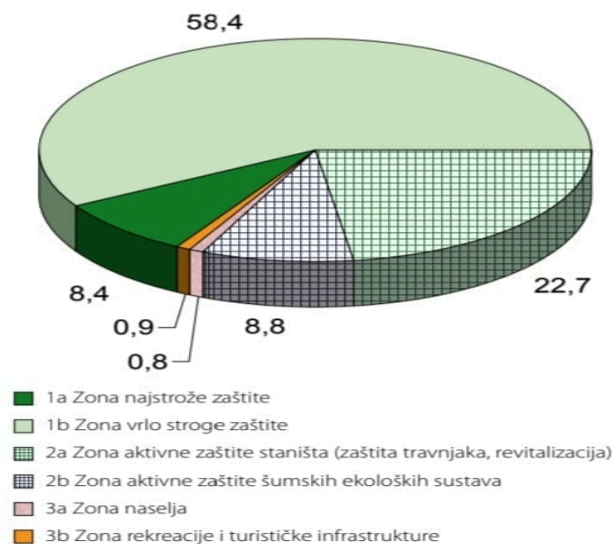
Tip zone 3b) – Zona rekreacije i turističke infrastrukture

U ovu zonu ulazi područje sa prirodnim, kulturnim, odgojno obrazovnim i turističko-rekreativnim vrijednostima namijenjeno rekreaciji, posjećivanju i razgledavanju. Jezerski

prostor sa slapovima i slapištima predstavlja temeljni fenomen ovog područja zbog kojeg je i uvršten na listu Svjetske prirodne baštine UNESCO-a, a u svrhu zaštite područjem se mora upravljati u skladu sa zaključcima studije kojom se određuje privatni kapacitet prirodnog bogatstva Parka te u skladu s time mora se izraditi nova koncepcija posjećivanja usklađena s privatnim kapacitetom te novonastalim prometnim uvjetima (ulazi Prijeboj, Gornji Babin Potok, Rakovica i Saborsko), te u suradnji s lokalnom zajednicom. Razvoj i unaprjeđenje posjetiteljske infrastrukture (poučne staze, posjetiteljski centri, itd.) u skladu s ekološkim standardima. Dopušteno je provoditi znanstvena istraživanja, praćenje stanja (monitoring), nadzor, razvoj posjetiteljske infrastrukture (poučne staze, posjetiteljski centri) u skladu s ekološkim standardima, edukacija interpretacija, dopušteno organizirano i individualno posjećivanje i rekreacija u granicama određenih kapacitetom nosivosti, zaštita i očuvanje kulturne baštine. Nije dopušten razvoj masovne posjetiteljske infrastrukture. Stalna mogućnost posjećivanja i rekreacije u granicama određenim prihvatnim kapacitetom područja uz strogo pridržavanje pravila ponašanja u nacionalnom parku propisanih Pravilnikom o unutarnjem redu. Psi moraju biti na uzici.

Slika 6 Zona 3 - Zona korištenja, tip zone 3a i 3b

Slika 7 Udio pojedinih zona u ukupnoj površini Parka

8. ZAŠTIĆENI POJEDINI DIJELOVI PRIRODE

Zaštićeni pojedini dijelovi prirode unutar Parka prikazani su na kartografskom prilogu „Uvjeti korištenja i zaštite prostora“ u mjerilu 1:25000.

8.1. Posebni rezervat šumske vegetacije – Čorkova uvala

Šumski predjel „Čorkova uvala“ proglašen je posebnim rezervatom šumske vegetacije 1965.godine (Rješenje o proglašenju, Upisnik zaštićenih prirodnih vrijednosti Ministarstva kulture). Površina rezervata prema rješenju o proglašenju iznosi oko 75ha, a površina izračunata digitalizacijom granica u GIS-u (DZZP) iznosi 73,29ha. Čorkova uvala jedan je od rijetkih ostataka nekadašnjih prašuma Dinarske bukovo-jelove šume na području današnjih Dinarida. Područje rezervata prekriveno je bukvom (47%), jelom (40%) i smrekom (13%). Visine stabala jele i smreke dosežu i do 47 metara dok je visina bukvi oko 35m. zbog prirodnosti stanja ovog ekosustava, područje rezervata vrlo je bogato životinjskim, biljnim i gljivljim vrstama ovisno o starim prirodnim šumama. Geološki gledano to je područje vapnenca s ulošcima dolomita gornjeg lijasu i donje krede. Na

područje posebnog rezervata šumske vegetacije – Čorkova uvala odnose se odredbe važećeg Zakona o zaštiti prirode.

8.2. Geomorfološki spomenik prirode - Špilja Golubnjača

Špilja Golubnjača proglašena je geomorfološkim spomenikom prirode 1964. godine (Rješenje o proglašenju, Upisnik zaštićenih prirodnih vrijednosti Ministarstva kulture). Nalazi se iznad desne obale Korane u dobro uslojenim i masivnim vapnencima iz senona (K23). Dužine je 160m, ima dva ulaza i sastavljena je od nekoliko kanala kroz koje su uklesane stepenice i postavljen betonski most. Na područje geomorfološkog spomenika prirode- Špilja Golubnjača odnose se odredbe važećeg Zakona o zaštiti prirode.

8.3. Geomorfološki spomenik prirode - Špilja Šupljara

Špilja Šupljara proglašena je geomorfološkim spomenikom prirode 1964. godine (Rješenje proglašenju, Upisnik zaštićenih prirodnih vrijednosti Ministarstva kulture). Nalazi se s istočne strane jezera Kaluđerovac u senonskim rudistnim vapnencima (K23). Ima dva ulaza, tri dvorane i prostrani hodnik, a ukupna joj dužina iznosi 68m. na područje geomorfološkog spomenika prirode – Špilja Šupljara odnose se odredbe važećeg Zakona o zaštiti prirode.

8.4. Geomorfološki spomenik prirode - Crna pećina (Vile jezerkinje)

Kao i prethodne dvije špilje, Crna pećina proglašena je geomorfološkim spomenikom prirode 1964. godine (Rješenje o proglašenju, Upisnik zaštićenih prirodnih vrijednosti Ministarstva kulture) i nastala je u senonskim (K23) vapnencima. Smještena je u kanjonu rijeke Korane, iznad trećeg slapa. U njoj se nalaze dvije dvorane (donja i gornja) spojene stepenicama, a ukupna dužina iznosi 105m. Širina otvora iznosi 15m, visina 7m, a ulaz je djelomično ispunjen vodom. Špilja je bila otvorena za posjećivanje i elektrificirana do 1991.godine, no danas je ulaz zatvoren. Naziv Crna pećina dobila je zbog nakupina guana (šišmišji izmet) što govori o tome da je nekad bila značajno stanište za šišmiše.

2006.godine u njoj je zabilježeno nekoliko velikih potkovnjaka, *Rhinolophus ferrumequinum* (Pavlinić, usmeno), strogo zaštićene vrste šišmiša (kategorija ugroženosti NT). S obzirom da je veliki potkovnjak rijetka vrsta u Parku, Crnu pećinu je za eventualno buduće posjećivanje potrebno potpuno zatvoriti ili ograničiti na ona razdoblja u godini kada šišmiši u njoj ne borave. Na područje geomorfološkog spomenika prirode Crna pećina odnose se odredbe važećeg Zakona o zaštiti prirode.

Tablica 2 Iskaz površina za posebno vrijedna i osjetljiva područja i prostorne cjeline

Red.broj	Nacionalni park Plitvička jezera	Oznaka	Ukupno (ha)- m	%od površine Parka	Stan/ha, ha/stan *
	ukupno		29.685,15ha	100	21,6*
2.0.	ZAŠTIĆENE CJELINE				
2.1.	-zaštićena prirodna baština				
	-nacionalni park	NP	29.685,15ha	100	21,6*
	-ostali zaštićeni dijelovi prirode:				
	Posebni i rezervat šumske vegetacije Čorkova uvala	Š	75ha	0,25	0,05*
	Spomenik prirode Špilja Golubnjača	SP	160m		
	Spomenik prirode Špilja Šupljara	SP	68m		
	Spomenik prirode Crna pećina (Vile jezerkinje)	SP	105m		

2.2.	-krajobraz				
	Kulturni krajobraz- etno zona NP	K	10.485,53ha	35,32	7,63*
	Plitvička jezera	KK	204,80ha	0,68	0,14*
	Kulturni krajobraz- kanjon rijeke	KK	650,04ha	2,10	0,47*
	Korane				
	Kulturni krajobraz uz rijeku Maticu	L	140,52ha	0,47	0,1*
	Lokalitet Velika poljana i Mukinje				
	ukupno		29685,15	100	21,6*

9. EKOLOŠKA MREŽA REPUBLIKE HRVATSKE

Ekološka mreža je sustav najvrjednijih područja za ugrožene vrste, staništa, ekološke sustave i krajobrazne, koja su dostatno bliska i međusobno povezana koridorima, čime je omogućena međusobna komunikacija i razmjena vrsta. Ekološka mreža Republike Hrvatske proglašena je 19. listopada 2007. Uredbom Vlade Republike Hrvatske (NN 109/07) te je njena uspostava dio obveza Republike Hrvatske u sklopu procesa pristupanja Europskoj Uniji.

Za razliku od programa Natura 2000 koji se zasniva samo na zakonodavstvu Europske unije, Ekološka mreža RH

obuhvaća vrste i staništa navedene u Direktivama EU, ali i područja značajna za zaštitu vrsta i staništa ugroženih i rijetkih na nacionalnom nivou.

Unutar ekološke mreže njezini dijelovi povezuju se prirodnim ili umjetnim ekološkim koridorima. Ekološki koridor je ekološka

sastavnica ili niz takvih sastavnica koje omogućuju kretanje populacijama živih organizama od jednog lokaliteta do drugog.

Ekološka mreža Republike Hrvatske obuhvaća područja u Hrvatskoj koja su primjenom stručnih kriterija, a na temelju dostupnih podataka ne starijih od pedeset godina, utvrđena kao područja važna za očuvanje ili uspostavljanje povoljnog stanja ugroženih i rijetkih stanišnih tipova i/ili divljih svojti na europskoj i nacionalnoj razini. Stanišni tipovi i divlje svojte ugrožene u Europi propisani su navedenim EU direktivama (Direktiva o pticama i Direktiva o staništima) i Bernskom konvencijom. Nacionalno u prirode. Sastavnim dijelovima ekološke mreže smatraju se i svi biospeleološki važni objekti te morske špilje koji trenutačno nisu u evidenciji Državnog zavoda za zaštitu prirode, kao izrazito važna i ugrožena ekološki značajna područja. Za svako područje ekološke mreže utvrđuju se ciljevi očuvanja i mjere zaštite.

Ciljevi očuvanja područja ekološke mreže utvrđuju se u odnosu na ekološke zahtjeve europski i/ili nacionalno ugroženih divljih svojti i stanišnih tipova koje su kvalifikacijske za to područje, a temeljem stručnih i znanstvenih kriterija.

Smjernice za mjere zaštite područja ekološke mreže utvrđuju se na temelju ciljeva očuvanja. Na područjima ekološke mreže na kojima je cilj očuvanja ugroženi ili rijetki stanišni tip propisan važećim Pravilnikom o vrstama stanišnih tipova, karti staništa, ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima te o mjerama za očuvanje stanišnih tipova, primjenjuju se mjere sukladno navedenom Pravilniku. Tamo gdje je cilj očuvanja ugrožena divlja svojta za koju su propisane mjere zaštite temeljem Zakona o zaštiti prirode (npr. plan upravljanja ili akcijski plan), primjenjuju se te mjere.

Ekološka mreža RH sadrži i područja za koja se ciljevi očuvanja odnose na stanišne tipove navedene u Dodatku I. Direktive o staništima i/ili divlje svojte navedene u Dodatku I. Direktive o pticama i Dodatku II. Direktive o staništima (u bazi podataka obilježena su oznakom #). Radi se dakle o potencijalnim područjima EU ekološke mreže NATURA 2000 koju je Republika Hrvatska obvezna prirediti i podnijeti Europskoj komisiji do dana pristupa Europskoj Uniji. Do toga vremena prikupljat će se novi podaci o rasprostranjenosti NATURA divljih svojti i stanišnih tipova u Hrvatskoj te će područja NATURA 2000 (međunarodno ekološki značajna područja) Vlada Republike Hrvatske proglasiti Uredbom do dana pristupa Europskoj Uniji, sukladno članku 60. važećeg Zakona o zaštiti prirode.

U područja ekološke mreže uvršteni su **svi nacionalni parkovi** i parkovi prirode te velika većina posebnih rezervata, postojećih i predloženih u prostornim planovima. Područja ekološke mreže obuhvaćaju većinu prirodnih koridora poput većih vodotoka, šumskih koridora, močvarnih područja kao postaja na selidbenom putu ptica i drugih krajobraznih elemenata koji omogućuju kretanje divljih svojti između njihovih staništa.

9.1. Ekološka mreža kao dio međunarodnog zakonodavnog okvira zaštite prirode

Na europskoj razini ekološka mreža je sastavni dio sljedećih propisa:

Direktiva Vijeća 92/43/EEZ. o očuvanju prirodnih staništa te divljih životinjskih i biljnih vrsta (Direktiva o staništima) i Direktiva Vijeća 79/409/EEZ o očuvanju divljih ptica (Direktiva o pticama); temeljem navedenih direktiva utvrđuje se ekološka mreža Europske unije NATURA 2000

Konvencija o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa (Bernska konvencija) temeljem koje se utvrđuje europska ekološka mreža - Smaragdna mreža (Emerald)

Zakoni o zaštiti prirode pojedinih europskih zemalja propisuju Nacionalne ekološke mreže

9.2. Natura 2000 staništa

NATURA 2000 je ekološka mreža Europske Unije koja obuhvaća područja važna za očuvanje ugroženih vrsta i stanišnih tipova te čini osnovu zaštite prirode u EU. Osnovni zakoni na kojima se zasniva Natura 2000 su Direktiva o zaštiti ptica i Direktiva o zaštiti prirodnih staništa i divlje faune i flore. Svaka zemlja članica EU doprinosi stvaranju mreže NATURA 2000 određivanjem Područja posebne zaštite (Special Protection Areas – SPA) za ptice i Posebnih područja zaštite (Special Areas of Conservation - SAC) za ostale divlje svojte i stanišne tipove. Osnovni kriterij odabira tih područja je očuvanje divljih svojti i stanišnih tipova navedenih u dodacima EU direktiva, a zemlje članice EU obavezne su u njima osigurati provođenje mjera upravljanja koje osiguravaju tzv. dobro stanje vrsta i stanišnih tipova, radi kojih je pojedino područje proglašeno.

Direktiva o pticama (Council Directive 79/409/EEC) donesena je još 1979. godine s ciljem dugoročnog očuvanja svih divljih ptičjih vrsta i njihovih važnih staništa na teritoriju EU. Poseban naglasak je na zaštiti migratornih vrsta koja zahtijeva koordinirano djelovanje svih europskih zemalja. Propis se odnosi na 181 ptičju svojtu (vrstu ili podvrstu) te zahtijeva očuvanje dovoljno prostranih i raznolikih staništa za njihov opstanak. Također se zabranjuju načini masovnog i neselektivnog lova te iskorištavanje, prodaja ili komercijalizacija većine ptičjih vrsta. Načinjene su određene iznimke radi sporta i lova, a dopušta se članicama učiniti iznimke u slučajevima kada ptice predstavljaju ozbiljnu opasnost za sigurnost i zdravlje ljudi ili drugih biljaka i životinja, te kad nanose velike gospodarske štete. Pojedine zemlje obvezne su utvrditi i dovoljan broj i u dovoljnoj površini najpovoljnijih područja za zaštitu ptičjih vrsta iz Dodatka I Direktive (SPA područja) koja postaju sastavni dio NATURA 2000. U zemljama EU proglašeno je 4.169 SPA područja ukupne površine veće od 381.652 km².

Cilj **Direktive o staništima** (Council Directive 92/43/EEC), donesene 1992. godine, je doprinijeti očuvanju biološke raznolikosti članica EU kroz zaštitu staništa divlje flore i faune. Glavni način ostvarenja ovog cilja jest uspostavljanje ekološke mreže područja NATURA 2000. Ova područja (SAC područja) značajna su za očuvanje ugroženih vrsta (osim ptica) i stanišnih tipova koji su navedeni u dodacima Direktive, u tzv. "povoljnom statusu zaštite". Prilikom odabira područja, osim znanstvenih uzimaju se u obzir i gospodarski, društveni i kulturni zahtjevi, te regionalne i lokalne značajke. Zaštita područja provodi se ocjenjivanjem utjecaja pojedinih planova i zahvata, provođenjem planova upravljanja te ugovornim i drugim aranžmanima s vlasnicima i korisnicima zemljišta kroz koje se osigurava primjena odgovarajućih zaštitnih mjera. Nove članice EU na dan pristupa moraju predati popis predloženih područja za NATURA 2000 s odgovarajućom bazom podataka o svakom pojedinom području. Za vrste navedene na Dodatku II Direktive potrebno je utvrditi važna staništa i zaštititi ih, vrste na Dodatku IV potrebno je strogo zaštititi, a vrste na Dodatku V uživaju status zaštićenih vrsta čije se populacije smiju eksploatirati uz stalan nadzor. Osim na nacionalnoj razini, neki tipovi staništa prisutni na području NP Plitvička jezera ugroženi su i zaštićeni i na međunarodnoj razini te su navedeni na popisu staništa Natura 2000.

10. MJERE ZA UNAPREĐENJE I ZAŠTITU PRIRODE, KRAJOBRAZNIH VRIJEDNOSTI I OKOLIŠA, KULTURNIH DOBARA I DRUGIH VRIJEDNOSTI PODRUČJA

Planom su utvrđene mjere zaštite prostora, odnosno:

10.1. Opće mjere zaštite

Na području Parka sve aktivnosti i djelatnosti te zahvate u prostoru treba provoditi i ograničiti tako da se spriječi onečišćenje voda, tla i zraka te izvornih vrijednosti krša, očuva bioraznolikost te geomorfološki i hidrogeološki fenomeni i ostale vrijednost temeljem kojih je područje proglašeno nacionalnim parkom.

10.2. Mjere zaštite prirode

U nacionalnom parku dopuštene su gospodarske i druge djelatnosti i radnje kojima se ne ugrožavaju njegove bitne značajke i uloga. Način obavljanja gospodarskih djelatnosti i korištenje prirodnih dobara u parku prirode utvrđuje se uvjetima zaštite prirode.

Područje Parka cijelim je obuhvatom zaštićeno temeljem važećeg Zakona o zaštiti prirode kao prirodna vrijednost koja je upisana u Upisnik zaštićenih dijelova prirode, a iz čega proizlaze sljedeće smjernice zaštite za Park:

- Osigurati poticaje za tradicionalno poljodjelstvo i stočarstvo
- Regulirati turističko rekreativne aktivnosti
- Ne provoditi nikakve šumske zahvate uključujući i sanitarnu sječū
- Regulirati posjećivanje
- Osigurati poticaje za očuvanje biološke raznolikosti (POP)
- Regulirati ribolov povlačnim ribolovnim alatima
- Očuvati vodena i močvarna staništa u što prirodnijem stanju, a prema potrebi izvršiti revitalizaciju;
- Osigurati povoljnu količinu vode u vodenim i močvarnim staništima koja je nužna za opstanak staništa i njihovih značajnih bioloških vrsta

Očuvati povoljna fizikalno-kemijska svojstva vode ili ih poboljšati, ukoliko su nepovoljna za opstanak staništa i njihovih značajnih bioloških vrsta

Održavati povoljni režim voda za očuvanje močvarnih staništa

Očuvati biološke vrste značajne za stanišni tip; ne unositi strane (alohtone) vrste i genetski modificirane organizme.

Državni zavod za zaštitu prirode je dokumentom Stručna podloga zaštite prirode za Prostorni plan područja posebnih obilježja – Nacionalni park Plitvička jezera dao konceptualne postavke zaštite prirode iz čega proizlaze sljedeće mjere zaštite prirodnih vrijednosti područja Parka:

Na području Parka je zabranjeno gospodarenje šumama, lov te unošenje stranih (alohtonih) vrsta i genetski modificiranih organizama

Zabranjeno je planiranje gospodarskog iskorištavanja prirodnih dobara, korištenja prostora za zbrinjavanje otpada, melioracijske zahvate te izgradnju novih cesta

U podzoni 1a nije dozvoljeno označavanje postojećih putova, postavljanje edukacijskih tabela te osiguravanje vidikovaca uz postojeće putove

Odvodnja sanitarnih/otpadnih voda svih građevina na području Parka mora biti riješena u skladu s najvišim ekološkim standardima, odnosno na načine koji nemaju utjecaj na hidrološki sustav Plitvičkih jezera

U hidrogeološki najosjetljivijoj zoni – nije dozvoljena nova gradnja i širenje građevinskih područja

Širenje građevinskih područja naselja Rudanovac i Vrelo Koreničko na područje Ilirsko submediteranskih livada riječnih dolina nije dozvoljeno, zbog visoke biološke vrijednosti staništa i prisutnosti ugroženih biljnih vrsta

Zabranjen je tranzitni promet na državnim cestama D1, D52 i D42, zbog hidrogeološki i biološki osjetljivih područja Parka i opterećenosti prostora, uznemiravanja divlje faune te rizika od zagađenja izvorišnog područja Plitvičkih jezera

Posjećivanje zapadne obale jezera Kozjak je zabranjeno radi zaštite vidre, omogućavanja nesmetanog pristupa ostalih životinja jezeru, te radi zaštite ugroženog staništa i ugroženih i zaštićenih biljnih vrsta

Uređivanje speleoloških objekata za posjećivanje nije dozvoljeno u cilju očuvanja fizikalnih, geomorfoloških, hidroloških i bioloških karakteristike speleoloških objekata na području Parka osim za špilju Šupljaru

Nastavak tradicionalnog gospodarenja travnjačkim površinama mora biti nastavljen radi očuvanja njihove velike biološke raznolikosti i sprječavanja sukcesije (prvenstveno Homoljačko polje, Brezovac, cretovi na Matici, Vreljske bare tj. područja Ekološke mreže RH) te je na tim područjima zabranjena prenamjena zemljišta

Kompleksi mješovitih šuma bukve i jele moraju biti cjelovito očuvani radi zaštite ugroženih vrsta ptica, velikih grabežljivaca i ostale šumske faune

Jugozapadne obronke Medveđaka i okolice jezera Kozjak je radi zaštite ugroženih vrsta gljiva potrebno prepustiti sukcesiji.

10.3. Mjere i zaštite vodenih ekosustava

Ovim Planom za zaštitu vodenih ekosustava propisane su slijedeće mjere sa ciljem očuvanja pozitivnog trenda razvoja sedrotvornih riječnih zajednica i sedrotvornih uvjeta na sedrenim barijerama te osiguranje opstanka svih biljnih i životinjskih zajednica vodenih ekosustava (izvora, stajačica i tekućica) u svrhu očuvanja biološke raznolikosti i ekološke ravnoteže:

Sanirati antropogene utjecaje koji doprinose povećanju eutrofikacije akvatorija

Izraditi studiju utjecaja sustava za razgledavanje na stanje vodenih sustava uz redovitu reviziju iste

Uspostaviti kontinuirano praćenje stanja (monitoring) parametara odgovornih za eutrofikacijske procese i dinamiku izlučivanja kalcita i osedranje u sedrotvornim staništima

Očuvati vodena staništa u što prirodnijem stanju, a prema potrebi izvršiti revitalizaciju (npr. čišćenje vaskularne flore na barijerama, pritocima, cretovima i sl. prema akcijskom planu)

Očuvati vrste značajne za stanišni tip; ne unositi i strane (alohtone) vrste i genetski modificirane organizme

Očuvati raznolikost staništa na vodotocima (neutvrđene obale, brzaci, slapovi i dr.) i povoljnu dinamiku voda nužnu za opstanak staništa i njihovih značajnih vrsta (povremeno prirodno poplavljanje rukavaca, riješiti problem crpljenja vode iz jezera Kozjak, te gradnju i održavanje sustava za razgledavanje i sl.)

- Uspostaviti kontinuirano praćenje stanja (monitoring) hidrološkog režima uz proširenje mreže limnigrafa te čuvanje slivnog područja Plitvičkih jezera
- Očuvati povoljna fizikalno-kemijska svojstva vode i mineralnih (hranjivih) tvari u vodi (u količinama karakterističnim za oligotrofne vode)
- Uklanjanje stranih invazivnih vrsta radi očuvanja bioraznolikosti vodenih ekosustava po preporuci znanosti.

10.4. Mjere zaštite šuma

Prema važećem Zakonu o zaštiti prirode u nacionalnom parku je zabranjena uporaba prirodnih dobara, te se za šume u zaštićenom području donose programi zaštite šumskih ekosustava koji sadrže mjere njihove zaštite, očuvanja i unaprjeđenja na temelju praćenja stanja. Programi zaštite šumskih ekosustava su sastavni dio plana upravljanja javnih ustanova koje upravljaju zaštićenim područjima. Ovim Planom za zaštitu šuma propisane su slijedeće mjere:

- Utvrditi i pratiti stanje dinamike šumskih ekosustava na osnovu kojih će bit donesene detaljne mjere upravljanja na način da se provode kontinuirana istraživanja i praćenje (monitoring) šumskih ekosustava kako bi se osigurala potrajnost šuma, biološka i ekološka ravnoteža, te utvrdila raznolikost i dinamika razvoja u sadašnjim ekološkim uvjetima. Praćenje je potrebno detaljno provoditi kroz praćenje stanja sastojina, praćenje stanja stabala i intenzivno praćenje cjelokupnih ekosustava
- Zaštita šumskih ekosustava i osiguravanje i praćenje stanja prirodnosti šumskog tla podrazumijeva i zaštitu sedre i sedrotvoraca kroz praćenje stanja i osiguravanje kakvoće, količine i dostupnosti vode
- Zaštita šuma i šumskog zemljišta provođenjem nacionalnih i međunarodnih propisa iz područja zaštite prirode koji se između ostalog odnose i na biljne i životinjske i mikroorganizme. Upravljanje šumama se definira u skladu sa važećim Zakonom o zaštiti prirode, Zakonom o šumama, Nacionalnom strategijom i akcijskim planom očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti te programima zaštite šumskih ekosustava

- Za uvijete izostanka prirodne obnove ili intenzivnog odumiranja stabala na većim površinama zaštita šuma i šumskog zemljišta obuhvaća uspostavu prirodne zaštrnosti tla šumskim drvećem potrebne mjere zaštite će se propisati akcijskim planovima zaštite šuma
- Protupožarna zaštita se provodi prema planu protupožarne zaštite i sukladno smjernicama razvoja
- Zaštita stabala od štetnika u slučaju masovne pojave se provodi na temelju mjera propisanih od nadležnih tijela
- U slučajevima pojave šteta u šumskim ekosustavima, a koje mogu utjecati na smanjenje općekorisnih funkcija šuma, potrebno je sanirati posljedice djelovanje nepovoljnih čimbenika, te poduzeti mjere za sprečavanje nastanka takvih šteta u budućnosti
- Uz kolne prometnice i pješačke komunikacije potrebno je provoditi šumsko uzgojne radove prema potrebama sigurnosti korisnika
- Definirati programe obilaska i posjećivanja šumskih ekosustava pojedinih zona zaštite za ciljne skupine posjetitelja uz ograničeno posjećivanje za posebno zaštićena područja
- Na razini Parka voditi šumarsku kroniku sa podacima o prirodnim pojavama, vrsti i opsegu šteta u šumama, stanju i promjenama u flori i fauni, znanstvenim istraživanjima i praćenjima te drugim važnijim pojavama;
- Potrebno je riješiti pitanje eksproporcijacije i naknada za ograničeno korištenje šuma privatnih vlasnika te izraditi smjernice za privatne šume u području korištenja i prijelaznim područjima na način da su dozvoljeni uzgojno sanitarni zahvati s ciljem unapređena zdravstvenog stanja i stabilnosti šumskih ekosustava
- Praćenje stanja biološke i krajobrazne raznolikosti
- Otvoriti edukativne centre koji između ostalih tema relevantnih za područje Parka obrađuju i šumarstvo
- Proširiti postojeći sustav posjećivanja na šumski ekosustav
- Izgradnja šumskih komunikacija i uređivanje i čišćenje šumskog zemljišta radi sprečavanja šumskih požara, na temelju programa zaštite šumskih ekosustava.

10.5. Mjere zaštite travnjačke vegetacije

Većina travnjačkih staništa na području Parka nastala je krčenjem šuma i ekstenzivnim sezonskim stočarstvom koje se tamo stoljećima odvijalo. Novo stanište uvjetovalo je

naseljavanje novih vrsta biljaka, životinja i gljiva. Upravo su zbog toga travnjaci danas izuzetno važni za očuvanje ukupne biološke i krajobrazne raznolikosti u Parku. Uslijed napuštanja ekstenzivnog stočarstva u drugoj polovici 20. stoljeća, travnjaci u Parku su prepušteni prirodnoj sukcesiji tj. zaraštavanju šumskim drvenastim vrstama. Tim procesom ugrožene su sve vrste biljaka, životinja i gljiva vezane uz travnjačka staništa. Pojedine travnjačke površine unutar Parka u prošlosti su planski pošumljene.

Unutar Parka bogatstvom vrsta travnjačkih staništa ističu se, za regiju Like tipična, prostrana krška polja **Homoljačko polje** i **Brezovac**.

Ovim Planom za zaštitu travnjaka propisane su slijedeće smjernice zaštite sa ciljem očuvanja travnjačkih površina kao područja velike biološke i krajobrazne raznolikosti:

- Provoditi redovitu košnju i ispašu prema akcijskom planu
- Uklanjati drvenastu vegetaciju prema akcijskom planu
- Održavati određene travnjake kontroliranim paljenjem temeljem znanstvenih preporuka;
- Za cretne površine povećati (u suradnji sa znanstvenicima) površine koje se sada kose i uklanjati drvenaste vegetacije
- Karleušine plase prepustiti sukcesiji
- Uklanjanje i sprečavanje širenja ambrozije (*Ambrosia artemisifolia* L.) sukladno Naredbi o poduzimanju mjera obveznog uklanjanja ambrozije
- Uspostaviti trajno praćenje stanja travnjačkih ekosustava.

10.6.. Mjere zaštite krajobraznih vrijednosti i kulturno povijesne baštine

U planiranju i uređenju prostora te u planiranju i korištenju prirodnih dobara treba osigurati očuvanje značajnih i karakterističnih obilježja krajobraza te održavanje bioloških, geoloških i kulturnih vrijednosti koje određuju njegovo značenje i estetski doživljaj.

Krajobrazi se prema svojim značajnim i karakterističnim obilježjima razvrstavaju u krajobrazne tipove koji izražavaju raznolikost prirodne i kulturne baštine.

Važeći Zakon o zaštiti prirode pod vrijednim i karakterističnim obilježjima krajobraza smatra dijelove prirode karakteristične za određene krajobrazne tipove ili umjetne

sastavnice krajobraza koje imaju prirodnu, povijesnu, kulturnu, znanstvenu ili estetsku vrijednost.

Krajobrazne tipove i osobito vrijedne krajobraze kao zaštićene prirodne vrijednosti utvrđuje Ministarstvo kulture na prijedlog Državnog zavoda za zaštitu prirode, uz sudjelovanje javnosti, nadležnog ureda državne uprave u županiji, jedinica lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave i drugih pravnih i fizičkih osoba koje imaju interes u utvrđivanju vrijednosti krajobraza.

Mjere zaštite i obnove kulturne baštine propisane su važećim Zakonom o zaštiti i očuvanju kulturnih, drugim zakonskim propisima i ovim Planom.

Mjerama zaštite utvrđeni su osnovni prostorno-razvojni parametri očuvanja kulturne baštine i smjernice za korištenje prostora, intervencije u prostoru i zahvate na pojedinačnim povijesnim građevinama. Zaštita se provodi prema usvojenim načelima integralne zaštite prostora, tj. zaštite građevina s njihovim okolišem, ali i očuvanja autentičnosti kroz obnovu njihove izvorne strukture.

Povijesne graditeljske cjeline, kao i pojedinačne građevine spomeničkih obilježja sa svojim pripadajućim fizičkim i vizualnim okolišem, kontaktnim prostorom, odnosno zonom ekspozicije, moraju biti na stručno prihvatljiv i vrstan način uključeni u budući razvitak prostora Parka.

Pojedine građevine spomeničkih obilježja, kao i sva područja (zone) zaštite kulturne baštine, potanko su opisani u

Konzervatorskoj studiji sa sustavom mjera zaštite nepokretnih kulturnih dobara, Ministarstva kulture, Uprave za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorskog odjela u Zagrebu iz travnja 2008. koja je dana kao prilog Planu u pisanom obliku, a područja zaštite, unutar kojih granica se provode odredbe iz ovog plana.

Planom se uspostavljaju zone zaštite povijesnih cjelina naselja unutar Parka.

11. ZAŠTITA KULTURNIH DOBARA – PRAVNI STATUS

Kulturna dobra pravno su zaštićena rješenjima koje donose Uprava za zaštitu kulturne baštine i nadležni Konzervatorski odjel Ministarstva kulture te se sukladno vrsti rješenja upisuju na Listu zaštićenih kulturnih dobara RH ili Listu preventivno zaštićenih kulturnih dobara RH.

11.1. Zaštita kulturnih dobara prostornim planom

Ostali lokaliteti koji su navedeni u popisu imaju status kulturne baštine i štite se u skladu s odredbama prostornog plana. Kulturna dobra zaštićena su odredbama Prostornog plana zajedno sa svojim parcelama i zonama zaštite. Za izgradnju na kontaktnim parcelama određuje se kontrola zahvata putem izdavanja stručnih mišljenja nadležne konzervatorske službe. Kod izrazito eksponiranih lokaliteta određuje se zabrana izgradnje na širem prostoru kulturnog dobra.

11.2. Mjere zaštite krajobraznih vrijednosti prirodnih prostora propisane ovim Planom podrazumijevaju ponajprije sljedeće:

Očuvanje i zaštitu prirodnoga i kultiviranoga krajobraza, kao temeljne vrijednosti prostora

Zadržavanje fizičke i prirodne strukture kultiviranog prostora stvorenog poljodjelskom djelatnošću – održavanje

krajobrazne vrijednosti travnjačkih površina redovitim čišćenjem i sprečavanjem sukcesije šume što je u posljednje

vrijeme nakon napuštanja poljodjelskih aktivnosti pokazalo kao opasnost

Očuvanje povijesne slike i obrisa naselja (naslijeđenih vrijednosti slikovitih pogleda - vizura).

Krajobrazne vrijednosti prirodnih i kultiviranih prostora moraju biti na stručno prihvatljiv i vrstan način uključene u budući razvitak prostora Parka.

11.3. Mjere zaštite kulturnog krajobraza usko su vezane uz mjere zaštite tradicijskih seoskih naselja.

Opće postavke mjera zaštite:

Potrebno je sačuvati postojeću mrežu tradicijskih naselja, prometnih komunikacija, šumskih i poljodjelskih površina, prirodnih vodotoka i ostalih tradicionalnih i povijesnih vrijednosti u prostoru. U svakom naselju potrebno je predvidjeti

Očuvanje izvornih obilježja lokacije naselja

Očuvanje vizure i slike naselja

- Očuvanje kultiviranih površina (poljodjelskih i pašnjaka) kao ravnopravnog čimbenika u formiranju krajobraznih značajki.

12. MJERE ZAŠTITE SEOSKIH NASELJA

U cilju očuvanja graditeljske baštine, tradicijskih sela i prepoznatljivih krajobraznih vizura određene su zaštitne zone temeljene na kriteriju stupnja očuvanosti graditeljskog sklopa, ambijentalnih značajki i morfologije naselja, te prema vizualnoj izloženosti. Zone obuhvaćaju povijesni prostor seoskog naselja ili pojedinačne, izdvojene skupine gdje je sačuvana tradicijska naseobinska matrica, mreža cesta i seoskih putova, organizacija okućnica te stambene i gospodarske tradicijske zgrade. Kontaktne zone zaštite obuhvaćaju prostore koji okružuju naselje i omogućuju zaštitu i očuvanje vizura i karakterističnog obrisa naselja. U svrhu što djelotvornije zaštite, obnove i oživljavanja vrijednih seoskih naselja ili dijelova naselja potrebno je ,osim provedbenih mjera za uređenje naselja, provoditi sljedeće mjere zaštite:

Pri uređivanju naselja i okolnog krajobraza potrebno je sačuvati vrijedne vizure na seoske naseobinske skupine i sačuvati tradicijski smještaj naselja

Sačuvati tradicijsku organizaciju seoskog prostora i karakteristična tipološka obilježja seoskih naselja kao što su naselja u kraškim poljima, naselja vezana uz vodotoke, naseobinske skupine nastale na krčevinama, te uz pojedine naseobinske skupine zadržati postojeće vrtove i voćnjake u cilju očuvanja tradicijske organizacije krajobraza

Obnova i revitalizacija zajedničkih seoskih prostora kao što su okupljališta, javne zgrade od povijesnog i ambijentalnog značaja kao što su stare škole, mlinovi, pilane, bučice, zadružni domovi, pojila, šterne

Prilikom adaptacije i dogradnje povijesnih zgrada ili izgradnje nove zidane kuće uz staru potrebno je poštivati izvorna tradicijska obilježja, a novi dio skladno vezati sa starim te uskladiti s mjerilom starih zgrada i naseobinskih značajki

Očuvati grupe drveća, tradicionalne živice i suhozide uz putove; na okućnicama potrebno je očuvati i obnavljati autohtonu vegetaciju kao što su npr. različite vrste voćaka, lipa, glog i sl., a ograde uz parcele potrebno je izvoditi u tradicionalnom materijalu, drvetu (letvice, kolje, oblice, pleter i sl.) ili upotrebom autohtone živice.

komunalno – turističke infrastrukture, pješačke staze i odmorišta, ceste, parkirališta, mostovi, sanitarni čvorovi, manje uslužne zgrade u zonama intenzivnog posjećivanja, nadstrešnice za sklanjanje ljudi i opreme, vidikovci i urbana oprema (edukativni paneli i putokazi, koševi za smeće, klupe i sl.). Unutar zone Plana nalaze se dvije značajnije zgrade izvan građevinskih područja naselja (Lugarska kuća u Čvorkovoj uvali i vila Izvor iznad izvora rijeke Plitvice) koja se mogu održavati i rekonstruirati isključivo u svrhu programa kompatibilnih s uslugom Parka (edukativni i prezentacijski sadržaji, znanstveno - istraživački programi i sl.) uz poštovanje svih kriterija zaštite prirode i pod strogim nadzorom nadležnog Konzervatorskog odjela. Stambene zgrade koji se nalaze izvan građevinskih područja naselja ne mogu se rekonstruirati, niti graditi zamjenske zgrade te se do njih ne dozvoljava izgradnja nove infrastrukturne mreže. Takve zgrade mogu se rekonstruirati isključivo u funkciju Javne ustanove.

13. ZAKLJUČAK

Plitvička jezera su najstariji i najpoznatiji nacionalni park u Hrvatskoj čija je jedinstvenost prepoznata i na svjetskoj razini uvrštavanjem na UNESCO-ov Popis svjetske kulturne i prirodne baštine 1979.godine. Kao područje naročite prirodne ljepote Plitvička jezera su 1949.godine proglašena Nacionalnim parkom, premda je akademik Ivo Pevalek, proučavajući fenomen sedrenja, upozoravao na važnost njihove zaštite još od 1926.godine. U takvim zaštićenim područjima iznimno bitan dio je upravljanje zaštićenim područjem. Dugoročno planiranje osigurava smjernice razvoja i ključno je u provedbi aktivnog načina upravljanja. Jedan segment planiranja podržan je kroz obrazloženje prostornog plana. On se prilagođavao kroz godine prema potrebama zaštite prostora Parka. Već prvi Program generalne uređajne osnove iz 1960.godine postavio je kriterije zaštite toga prostora dosta visoko, pokušavši osigurati trajnu zaštitu šireg prostora i okoliša. No, zajednička je kontradikcija vezana za odnos prema hotelsko – turističkoj izgradnji, koja se kontinuirano razvijala u smjeru suprotno od svih planerskih stavova. Izgradnja i povećanje hotelskih kapaciteta neposredno uz jezera kao i odgovarajućeg prometnog sustava za opskrbu tih kapaciteta, te prilagođen sustav posjećivanja, doveli su do toga da je Park dominantno turističko središte s najbržim i direktnim pristupom prirodnim senzacijama- temeljnom jezerskom fenomenu. Zbog svih stvorenih karakteristika i već samorazumljive mogućnosti, da svaki od milijun posjetitelja mora i može doći, brzo i direktno do samih jezera, planeri uređenja prostora Parka, sučelili su se s već postojećim (nedavno stvorenim) nepovoljnim utjecajima na sami prirodni fenomen, koji su umanjili mogućnosti za pažljivu i racionalnu organizaciju i planiranje budućnosti prostora Parka. Činjenica da ogroman dio prihoda Javna ustanova Nacionalni park „Plitvička jezera“ ima od vremenski koncentriranog posjećivanja Parka, ljetne sezone, bila je otežavajuća okolnost u osmišljavanju koncepcije novoga Plana. Intencija toga Plana da uspostavi određene režime kontrole i zaštite širokog prostora, rezultirala je konceptualnom heterogenošću, a time i gubitkom planerske supstance koja bi prostor Parka trebala tretirati jednoznačno. Kao rješenje došlo je do temeljne organizacije i razgraničenja prostora prema namjeni. Prostor Parka podijeljen je prema kategorijama; a) Površine za razvoj i uređenje naselja; Građevinska područja naselja (GP), b) Površine za razvoj i uređenje izvan naselja; Ugostiteljsko-turističke namjene (T), Sportsko – rekreacijske namjene (R), Groblje (G), Ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumsko zemljište – travnjaci (PŠ), Šumske površine (Š), Vodene površine (V), Sanacija

postojećeg uzgajališta – ribnjaka (H), Površine infrastrukturnih sustava (IS). Nakon te kategorizacije pozornost je zatim usmjerena na potrebu zoniranja i značajke pojedinih zona u razvoju, zaštiti i uređenju zaštićenog područja. Nacionalni park Plitvička jezera podijeljen je u nekoliko različitih zona, utvrđenih prema prirodnim vrijednostima i potrebama upravljanja. Zoniranje parka temelji se na principima zaštite i očuvanja prirodnih i kulturnih vrijednosti, na uvažavanju problema i prijedloga ustanovljenih kroz proces javnog sudjelovanja lokalne zajednice, Prostornom planu, na planovima za turistički razvoj prostora i IUCN- klasifikaciji zaštićenih područja. Mjere zaštite prirodnih vrijednosti prema zonama zaštite za područje Plitvičkih jezera utvrđene su sljedeće zone ; Zona stroge zaštite (Zona 1), podijeljena na tip zone 1a) – Zona najstrože zaštite i 1b) – Zona vrlo stroge zaštite. Cilj upravljanja područjem ove zone jest očuvanje prirodnih procesa i staništa te njihovih sastavnica. Druga zona je zona aktivne zaštite. Cilj upravljanja područjem ove zone jest očuvanje krajobraza tj. antropogeno uvjetovanih ekosustava i njihove biološke raznolikosti te kulturne baštine područja. Ova zona također je podijeljena na tip a) Zonu aktivne zaštite - travnjaci i tip b) Zona aktivne zaštite šume. Zona korištenja kao treći tip zone a) za naselja, u području namijenjenom razvoju ekološke i tradicionalne poljoprivredne proizvodnje, ekoturizma, agroturizma te ruralnog turizma , u svrhu ispunjavanja potreba lokalne zajednice i razvoja zaštićenog područja. Tip zone 3b) – Zona rekreacije i turističke infrastrukture područje je sa prirodnim kulturnim, odgojno obrazovnim i turističko- rekreativnim vrijednostima namijenjeno rekreaciji, posjećivanju i razgledavanju. Podjela Parka na zone odigrala je odlučujuću ulogu u mogućnosti spajanja dviju najvažnijih „uloga“ Parka; prirodnih ljepota i blagotati samoga Parka te mogućnost pružanja posjećivanja (turizma) tih prirodnih ljepota kao i same zarade, a samim tim i održavanja. Baš kao što sve ima prednosti i mane, kao i ono što na jedan način doprinosi, a već u drugom aspektu mu šteti, tako je i ovdje između tih dviju krajnosti više manje utvrđen balans na opću dobrobit upravo pomoću zoniranja, upravljanja i planiranja.

14. LITERATURA

1. Urbanistički institut Hrvatske d.o.o. , 2014: Prostorni plan područja posebnih obilježja, Knjiga 1 – Odredbe za provođenje Plana i Grafički dio Plana, str. 8, članak 4.
2. Urbanistički institut Hrvatske d.o.o. , 2014: Knjiga 2 – Obrazloženje Plana, str. 104-110, 120-123, 129-149
3. <https://np-plitvicka-jezera.hr/wp-content/uploads/2019/10/Plan-upravljanja-NP-Plitvi%C4%8Dka-jezera.pdf>